

POSTANOWIENIE

Dnia 4 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)

SSN Krzysztof Rączka

SSN Krzysztof Staryk (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa K.S.

przeciwko Przedsiębiorstwu Produkcyjno-Handlowo-Usługowemu „I.” Sp. z o.o. z siedzibą w Z.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 4 lipca 2019 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...].

z dnia 15 stycznia 2019 r., sygn. akt III APa [...],

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 15 stycznia 2019 r., sygn. akt III APa [...], Sąd Apelacyjny w [...]- w sprawie z powództwa K.S. przeciwko Przedsiębiorstwu Produkcyjno-Handlowo-Usługowemu „I.” Spółce z o.o. z siedzibą w Z. o zapłatę – w pkt I. odrzucił zażalenie K.S. na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]. z 19 października 2018 r.; w pkt II. odrzucił skargę kasacyjną K.S. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]. z dnia 8 maja 2018 r., sygn. akt III APa [...].

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Apelacyjny wskazał, że wyrokiem z dnia 8 maja 2018 r. Sąd Apelacyjny w [...] zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego we W. z dnia 11 października 2017 r. w ten sposób, że zasądził od strony pozwanej

na rzecz powoda 8.000 zł z ustawowymi odsetkami, a w pozostałej części oddalił powództwo.

Od powyższego wyroku w imieniu powoda skargę kasacyjną wniósł pełnomocnik będący adwokatem, jednocześnie wniósł opłatę od skargi kasacyjnej w wysokości 30 zł. W skardze wartość przedmiotu zaskarżenia oznaczono w kwocie 22.000 zł. W dniu 4 września 2018 r. doręczono pełnomocnikowi powoda wezwanie do uzupełnienia braków formalnych skargi kasacyjnej przez uiszczenie opłaty stosunkowej w kwocie 3.220 zł w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia skargi. W dniu 11 września 2018 r. pełnomocnik powoda złożył wniosek o zwolnienie powoda z opłaty od skargi kasacyjnej ponad kwotę 30 zł, albowiem nie jest w stanie ponieść wyższej opłaty bez uszczerbku dla koniecznego utrzymania. Postanowieniem z 19 października 2018 r. Sąd Apelacyjny zwolnił powoda z obowiązku uiszczenia części opłaty stosunkowej ponad kwotę 1650 zł; dalej idący wniosek oddalił. Odpis tego postanowienia został pełnomocnikowi powoda doręczony 15 listopada 2018 r. W dniu 22 listopada 2018 r. pełnomocnik powoda złożył zażalenie na powyższe postanowienie.

Według Sądu Apelacyjnego zażalenie powoda podlegało odrzuceniu jako niedopuszczalne. Powód został częściowo zwolniony z opłaty stosunkowej od skargi kasacyjnej ponad kwotę 1650 zł. Pełnomocnik powoda otrzymał odpis postanowienia w dniu 15 listopada 2018 r. i jak to wynika z art. 112 ust. 3 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 300) od tej daty rozpoczął bieg terminu ustawowy 7 dni do uiszczenia opłaty od skargi kasacyjnej. Opłata pomimo upływu terminu 22 listopada 2018 r. nie została uiszczona, natomiast w tym dniu wpłynęło zażalenie powoda na postanowienie Sądu częściowo zwalniające powoda z opłaty stosunkowej od skargi kasacyjnej. Zgodnie z art. 394¹ k.p.c. i art. 394² § 1 k.p.c. na to postanowienie Sądu drugiej instancji zażalenie nie przysługuje, a tym samym jako niedopuszczalne podlegało odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. i art. 397 § 2 k.p.c. W konsekwencji braku wniesienia opłaty od skargi kasacyjnej w kwocie, od której powód nie uzyskał zwolnienia, skarga kasacyjna wniesiona przez powoda podlegała również odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 130 § 1 k.p.c.

W zażaleniu na powyższe postanowienie Sądu Apelacyjnego (z dnia 15 stycznia 2019 r.) w zakresie punktu drugiego – pełnomocnik powoda zarzucił naruszenie:

a) art. 102 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych przez jego niezastosowanie, wynikające z przyjęcia, iż powód był w stanie poczynić przygotowania związane z zabezpieczeniem kosztów sądowych, a jego sytuacja majątkowa pozwalała na częściowe poniesienie kosztów sądowych w postaci opłaty od skargi kasacyjnej w kwocie 1.600 zł, podczas, gdy w rzeczywistości suma ta przekracza zdolności majątkowe powoda, co uzasadniało zastosowanie wobec powoda instytucji zwolnienia od kosztów sądowych w postaci opłaty od skargi kasacyjnej w całości;

b) art. 398⁶ § 2 k.p.c. przez odrzucenie skargi kasacyjnej, pomimo wykonania przez pełnomocnika powoda w terminie wezwania Sądu do uzupełnienia braków formalnych skargi kasacyjnej z dnia 27 listopada 2018 r.

Skarżący wniósł o ponowne rozpoznanie w trybie art. 380 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz art. 398²¹ k.p.c. postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 19 października 2018 r. w przedmiocie częściowego zwolnienia powoda od obowiązku uiszczenia opłaty stosunkowej od skargi kasacyjnej; dopuszczenie dowodu z dokumentu w postaci potwierdzenia transakcji z dnia 7 grudnia 2018 r. na okoliczność uzupełnienia przez powoda braków formalnych skargi zgodnie z wezwaniem Sądu; uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu oraz pozostawienie temu Sądowi rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania zażaleniowego.

Skarżący wniósł – w razie nieuwzględnienia zażalenia – o nieobciążanie go kosztami postępowania zażaleniowego, w tym kosztami zastępstwa procesowego, w oparciu o art. 102 k.p.c. z uwagi na jego trudną sytuację majątkową oraz szczególne okoliczności sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy w postępowaniu wywołanym zażaleniem na postanowienie odrzucające skargę kasacyjną rozpoznaje na podstawie art. 380 w zw. z art. 394¹ § 3 i art. 398²¹ k.p.c., na wniosek zawarty w zażaleniu, m.in. niepodlegające

odrębnemu zaskarżeniu postanowienia sądu drugiej instancji w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych (odrzucające lub oddalające wniosek o takie zwolnienie), jeżeli przyczyną odrzucenia skargi kasacyjnej było jej nieopłacenie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2017 r., V CZ 89/17, LEX nr 2439142, postanowienie Sądu Najwyższego z 25 listopada 2015 r., IV CZ 57/15, LEX nr 1962546). Postanowienie o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych - jako niekończące postępowania w sprawie - nie jest bowiem zaskarżalne zażaleniem.

W zażaleniu na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 15 stycznia 2019 r. pełnomocnik powoda wniósł (na podstawie wskazanych wyżej przepisów) o skontrolowanie przez Sąd Najwyższy niezaskarżalnego zażaleniem postanowienia Sądu drugiej instancji, oddalającego wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych.

Strona procesu ponosi konsekwencje finansowe określenia swego żądania w wysokości znacznie przekraczającej kwotę odszkodowania uwzględnionego przez Sąd. Powód początkowo domagał się kwoty 120.000 zł. W apelacji ograniczył kwotę odszkodowania wypadkowego do 65.000 zł, jednocześnie zrzekając się pozostałej części roszczenia. W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2014 r., II PZ 11/14 (LEX nr 1777875) potwierdzono, że opłacie sądowej podlega skarga kasacyjna wniesiona w sprawie z zakresu prawa pracy, natomiast rodzaj opłaty jest uzależniony od wartości przedmiotu sporu, określonej według reguł zawartych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego (art. 19 i nast.). Treść zdania drugiego art. 35 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych jest wyraźna i wynika z niej wprost, że rodzaj opłaty w sprawach z zakresu prawa pracy (podstawowa, stosunkowa) zależy od wartości przedmiotu sporu przewyższającej 50.000 zł, a nie od wartości przedmiotu zaskarżenia.

Z tego względu oznaczenie przez pełnomocnika powoda przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej na kwotę 22.000 zł nie miało wpływu na określenie wysokości opłaty od skargi kasacyjnej, która wyniosła 3.250 zł. Na wniosek strony powodowej Sąd Apelacyjny zwolnił powoda z obowiązku uiszczenia części opłaty stosunkowej ponad kwotę 1.650 zł; do zapłaty pozostało więc 1.600 zł. Wraz ze skargą kasacyjną pełnomocnik powoda uiścił tylko 30 zł.

Gdyby powód określił wartość przedmiotu zaskarżenia apelacyjnego na kwotę poniżej 50.000 zł, opłata od skargi kasacyjnej wyniosłaby tylko 30 zł. Pełnomocnik powoda powinien był on tym poinformować powoda.

Powód wygrał sprawę tylko w niewielkiej części – 8.000 zł. Zdaniem Sądu Najwyższego – mimo nieznacznego w skutkach urazu prawej ręki był on zdolny do pracy zgodnie z poziomem swoich kwalifikacji. Z ustaleń wyroku Sądu drugiej instancji wynika, że K.S. ma wykształcenie zawodowe – monter instalacji sanitarnych. Na skutek wypadku przy pracy, do powstania którego się przyczynił, doznał urazu prawej ręki w postaci amputacji paliczka dystalnego palca trzeciego oraz ograniczenie funkcji palca drugiego (stały uszczerbek na zdrowiu w wysokości 7%). Po okresie zwolnienia lekarskiego został uznany za zdolnego do pracy i dopuszczony do pracy na stanowisku montera, tłoczarza i formowacza wyrobów. Od 12 lipca do 9 listopada 2013 r. powód wykonywał pracę. W ocenie Sądu Najwyższego nie było żadnych przeszkód, aby również w okresie późniejszym wykonywał pracę i osiągał zarobki, pozwalające nie tylko na swoje utrzymanie, ale również na oszczędności. Oszczędności te powinny mu wystarczyć na zapłatę pozostałej części opłaty od skargi kasacyjnej.

Zgodnie z art. 112 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, zgłoszenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych oraz wniesienie środka odwoławczego od postanowienia o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania, chyba że chodzi o zwolnienie powoda od kosztów sądowych na skutek wniosku zgłoszonego w pozwie lub przed wytoczeniem powództwa. W myśl art. 112 ust. 2 tej ustawy, jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych zgłoszony przed upływem terminu do opłacenia pisma został prawomocnie oddalony, przewodniczący wzywa stronę do opłacenia złożonego pisma, na podstawie art. 130 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego. Natomiast ust. 3 tego artykułu stanowi, że przepisu ust. 2 nie stosuje się, jeżeli pismo podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia, zostało wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego. W takim przypadku, jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony przed upływem terminu do

opłacenia pisma został oddalony, tygodniowy termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia, a gdy postanowienie zostało wydane na posiedzeniu jawnym - od dnia jego ogłoszenia. Jeżeli jednak o zwolnieniu od kosztów sądowych orzekał sąd pierwszej instancji, a strona wniosła zażalenie w przepisany terminie, termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia oddalającego zażalenie, a jeżeli postanowienie sądu drugiej instancji zostało wydane na posiedzeniu jawnym - od dnia jego ogłoszenia.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 14 grudnia 2017 r., V CZ 89/17 (LEX nr 2439142) potwierdził, że wniesienie niedopuszczalnego zażalenia na postanowienie wydane przez sąd drugiej instancji oddalające wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych nie przerywa biegu terminu tygodniowego, przewidzianego w art. 112 ust. 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Doręczenie postanowienia o częściowym tylko uwzględnieniu zwolnienia od opłaty pełnomocnikowi powoda w dniu 15 listopada 2018 r. spowodowało rozpoczęcie 7-dniowego terminu do zapłaty pozostałej części opłaty od skargi kasacyjnej. W tym terminie pełnomocnik powoda nie zapłacił brakującej części opłaty, co uzasadniało odrzucenie skargi kasacyjnej na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w zw. z art. 112 ust. 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. W dniu 22 listopada 2018 r. pełnomocnik powoda złożył natomiast zażalenie, które nie przysługiwało, również implikując odrzucenie zażalenia przez Sąd drugiej instancji.

Relevantne znaczenie ma również uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2017 r., III CZP 82/16 (zasada prawna, LEX nr 2242266). W razie wniesienia przez stronę zastępowaną przez radcę prawnego (adwokata, rzecznika patentowego) skargi kasacyjnej, od której stosownie do wskazanej wartości przedmiotu zaskarżenia pobiera się opłatę stałą lub stosunkową, sąd drugiej instancji, po doręczeniu postanowienia oddalającego w całości lub w części wniosek skarżącego o zwolnienie od kosztów sądowych oraz bezskutecznym upływie terminu przewidzianego w art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 623) odrzuca skargę kasacyjną na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. Zawodowy pełnomocnik strony, do którego ma zastosowanie art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o

kosztach sądowych w sprawach cywilnych, jest bowiem zobowiązany do uiszczenia należnej opłaty od skargi kasacyjnej w terminie tygodniowym od dnia doręczenia postanowienia o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Apelacyjny prawidłowo uznał więc, że termin do opłacenia skargi kasacyjnej przez skarżącego rozpoczął bieg od dnia doręczenia pełnomocnikowi postanowienia oddalającego wniosek o zwolnienie od opłaty należnej od skargi i upłynął bezskutecznie.

Wniesienie niedopuszczalnego zażalenia na postanowienie wydane przez sąd drugiej instancji, oddalające wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, nie przerwało biegu terminu tygodniowego, przewidzianego w art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Z akt sprawy zażaleniowej wynika, że 28 listopada 2018 r. wysłano do adw. P.Ł. wezwanie do zapłaty brakującej części opłaty w kwocie 319 zł (błędnie dołączono do akt dowód zapłaty kwoty 1301 zł z innej sprawy), które pełnomocnik otrzymał 3 grudnia 2018 r. 29 listopada 2018 r. wpłynęło do Sądu Apelacyjnego zażalenie tego adwokata na ma postanowienie Sądu Apelacyjnego z 19 października 2018 r. 15 stycznia 2019 r. Przewodnicząca uchyliła zarządzenie z 21 listopada 2018 r. o wezwaniu do usunięcia braków formalnych skargi kasacyjnej jako bezprzedmiotowe. Tego samego dnia Przewodnicząca zarządziła na podstawie art. 80 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych sprawach cywilnych zwrot nienależnie uiszczonej opłaty w kwocie 319 zł.

Nie mające podstawy prawnej opisane wyżej wezwanie do zapłaty (mylnie obliczonej) brakującej opłaty, prawidłowo uchylone przez Sąd z urzędu w wyniku reasumpcji, zdarzyło się ponad tydzień po upływie w dniu 22 listopada 2018 r. terminu do zapłaty brakującej części opłaty kasacyjnej (w wysokości 1600 zł minus uiszczone wraz z wniesieniem skargi kasacyjnej 30 zł), dlatego nie może usprawiedliwiać profesjonalnego pełnomocnika.

Z przytoczonych względów, Sąd Najwyższy oddalił zażalenie na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

